

Галина Корицька, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри філософії та суспільно-
гуманітарних дисциплін
КЗ «Запорізький ОІППО» ЗОР

Реалізація соціокультурної змістової лінії на уроках української мови

Стаття є спробою осмислення необхідності формування соціокультурної компетентності школярів на уроках української мови. Зокрема розкривається авторське бачення реалізації соціокультурної змістової лінії на уроці, визначаються основні шляхи її досягнення.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, соціокультурна змістова лінія, культурологічний аспект, «соціокультурне зростання», культуротворчі знання й вміння, полікультурне суспільство.

Необхідність розвитку національно свідомої, духовно багатого мовної особистості в незалежній українській державі зумовлює потребу формувати в школярів соціокультурні знання й вміння, виховувати шанобливе ставлення до життєдайного джерела народної мудрості, продовжувати кращі традиції минулого, примножувати їх, вміло трансформувати в сучасне життя, бо «...історія культури нашого народу визначається передусім тим, що ми нізвідкіля не прийшли, на своїй землі ми були завжди. Це означає, що в етносі своєму зберігаємо поряд із рисами надбаними, позиченими, глибочезну архаїчність, яка, попри всі струси та зміни, усі суспільні та історичні катаклізми, певною мірою залишається незмінною. Ми не садимо свого мисленого дерева заново в нову землю, але весь час прищеплювали нові цивілізаційні пагони до старого. Не завжди те дерево цвіло, часом і присихало, але старе гілля зрізувалося, а нове проростало» [12, 6].

На уроках мови, літератури, в позаурочний час повинно відбуватися «соціокультурне зростання» учня. Учителю-словеснику випадає найпочесніша, найвідповідальніша місія допомогти учнівській молоді прилучитися до культурної скарбниці українського народу. Зауважимо, що на сучасному етапі

процес освоєння культурної спадщини має свої особливості. Тенденція переосмислення ролі й значення культурної спадщини полягає у прагненні не лише зберегти її в первісному вигляді, а й активно ввести у формат теперішнього життя. Відкриття нового в старому спонукає не механічно використовувати надбання минулих поколінь, а вивчати його й активно вводити в сучасну соціокультурну ситуацію, розуміти спадкоємність художніх цінностей. Адже «... культура – це насамперед пам'ять. Тому вона завжди пов'язана з історією, завжди передбачає неперервність морального, інтелектуального, духовного життя людини, суспільства» [7, 550].

У кінці 80-х на початку 90-х років минулого століття в школах завзято почали впроваджувати курси, уроки народознавства, що дало потужний поштовх повернутися «обличчям» до минулого. Вчителі складали програми курсів, добирали дидактичний матеріал на народознавчій основі, створювали світлиці, проводили народні свята... Загалом почалася «народознавча революція» в педагогіці, яку охрестили (і в деякій мірі слушно) «шароварщиною». Однак, хоча через часткове формування культуротворчих знань, умінь, почалося зародження в освітньому змісті системи відомостей про національну культуру як квінтесенції для функціонування мови, мовлення. Втім методична організація роботи щодо впровадження в освітній процес культурологічного аспекту вимагала певної перебудови, насамперед змісту й структури програм та системи роботи над засвоєнням учнями соціокультурних відомостей.

Актуальність проблеми. У самій методиці викладання української мови соціокультурна змістова лінія виокремила в одну з провідних лише в Державних стандартах. Одним з пріоритетів змісту освіти, що висувається в Концепціях мовної, літературної освіти 12-річної школи, є забезпечення соціокультурної компетентності школярів. Таким чином проблема комплексного формування соціокультурної компетентності учнів є насуцною. Особливої актуальності вона набуває у зв'язку з тим, що більшість школярів має поверхові знання з нашого минулого, не зовсім чітко орієнтується в соціумі, та й загалом, як показує практика, для розвитку комунікативного мовлення учнів допомагатимуть

такі зразки текстів, завдань, вправ, які мають високий навчально-виховний потенціал. Важливість проблеми обумовлюється й піднесенням ролі української мови в державі, тими процесами реформування національної освіти, які наявні в суспільстві. На сьогодні сучасній школі потрібні такі форми й методи роботи, які відповідали б розвитку людини, її духовності, сприяли б розкриттю розумових здібностей дитини.

Реалізація соціокультурної мети навчання передбачає не лише набуття учнями певних знань, необхідних і достатніх для спілкування, а й виправдане їх використання в житті.

Мета статті – звернути увагу вчителя-словесника на деякі шляхи формування соціокультурної компетентності учнів на уроках української мови; запропонувати вправи, котрі філолог може використати під час реалізації вищезначеної змістової лінії.

Організація навчання української мови здійснюється на основі застосування й поєднання основоположних дидактичних і методичних принципів (взаємозв'язку навчання, виховання й розвитку; демократизації й гуманізації; особистісної орієнтації; комунікативно-діяльнісного; органічного поєднання навчання мови й мовлення як засобу й способу мовленнєвої діяльності; практичної спрямованості; соціокультурного) [11, 9-14], то й ефективність процесу формування соціокультурної компетентності учня буде залежати від цілісного сприйняття ним функціонування різних мовних понять, явищ, норм, утверджуватиме світоглядні, морально-етичні, духовні якості, сприятиме прояву інтелектуальної особистості тощо.

Основними завданнями, які необхідно реалізувати для досягнення соціокультурної мети, є:

- вироблення в учнів уміння взаємодіяти з іншими людьми в полікультурному суспільстві;
- залучення школярів на практиці ефективно застосовувати набуті знання й уміння;

- формування духовного світу учнів, ціннісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів;
- виховання для життя в цивілізованому громадянському суспільстві.

Що має зробити вчитель, щоб вирішувати завдання формування соціокультурної компетентності учнів і який результат з позиції діяльнісного підходу може свідчити про його здійснення?

Учитель	Учень
1. Здійснює відбір соціокультурних відомостей освітніх галузей «Мови і літератури», «Суспільствознавство», «Естетична культура» тощо. 2. Використовує на уроках високохудожні взірці світової культури. 3. Спонукає учнів до практичного використання знань в позакласній діяльності, до науково-пошукових досліджень. 4. Враховує середовище, в якому живе дитина, її оточення. 5. Виховує людину нового покоління.	1. На практиці використовує набуті культурологічні знання й вміння (в усних відповідях, письмових висловлюваннях). 2. Бере участь у позакласній діяльності. 3. Набуває досвіду шляхом науково-пошукових досліджень, самоосвітою. 4. Толерантно ставиться до людей, представників інших етнічних, релігійних, расових ознак.

Оскільки змістове наповнення соціокультурної лінії відбувається завдяки відбору соціокультурних відомостей освітніх галузей «Мови і літератури», «Суспільствознавство», «Естетична культура» [11, 6] тощо, то формування соціокультурної компетентності передбачає оволодіння школярами знаннями про природні, економічні, історичні, суспільні, культурні особливості країни, в якій вони живуть, а також зумовлює глибше розуміння власної духовно-культурної автентичності через усвідомлення традицій світової культури.

Реалізація методики формування соціокультурної компетентності учнів у процесі навчання передбачає використання системи засобів:

- навчальних програм;
- методичних комплексів;
- навчально-методичних посібників.

Аналіз програм, підручників, навчально-методичного інструментарію засвідчує необхідність систематичної цілеспрямованої роботи над реалізацією соціокультурної змістової лінії, бо «соціокультурний блок програм дає змогу уникнути випадковості й безсистемності в доборі дидактичного матеріалу, які мали місце в традиційній системі навчання мови, спрямувати процес збагачення мовлення учнів на задоволення потреб їхнього мовленнєвого розвитку», – зауважує Н.Бондаренко [1, 10].

Ядром активізації пізнавальної діяльності учнів, засобом формування їх мовленнєвої культури виступає текст. Текст втілює культуру в собі, в ньому закладена інформація, що відображає соціокультурну специфіку мовної спільноти, тому є основною одиницею сучасної культурологічної освіти. Тексти є універсальним засобом акумуляції людського досвіду. Вивчення мовних і мовленнєвих явищ має здійснюватися на текстовій основі, яка систематично розширює кругозір, ознайомлює з найвидатнішими постатями, подіями національної історії та культури, матеріальними й духовними пам'ятками, із звичаями й традиціями українського народу, що мають неминущу цінність не лише для української, а й для світової культури. Система текстів повинна наповнювати освітній зміст соціокультурної змістової лінії. Комплекс завдань, визначений учителем, має забезпечити встановлення взаємозв'язків виучуваного мовного поняття з попереднім. При доборі текстів певної тематики необхідно враховувати індивідуальні особливості дитини. Важливо, щоб дитина «не загубила» отриману раніше інформацію з певної теми в наступному класі. Для ілюстрації пропонуємо тексти для контрольних диктантів, які пов'язані з темою «Народні свята України»

5 клас

Різдво

Різдво – найдавніше наше свято. Походить воно з часів, коли предки ще не були християнами. У ті часи його відзначали на честь сонця Дажбога. Коли предки стали християнами, в цей час почали святкувати день народження

справжнього Бога – Ісуса Христа. Тому в цьому святі збереглося багато старих звичаїв, які поєднані тепер з християнством.

Різдво починається святвечором. У святвечір на Україні не їдять м'яса, молока, яєць... Кутя – головна страва на святвечір. До куті готується узвар. Борщ варять у цей день з рибою чи сухими грибами, подекуди «з вушками», вареники з капустою, подають свіжу або солону рибу, інші пісні страви (за П.Волиняк).

Примітка – «вушка» – вареники з грибами, які додають до борщу.

6 клас

Дідух

Традиційною українською символікою на різдвяно-новорічні свята був дідух. Виготовляли його з куля або ж першого зажинкового снопа. Кільканадцять пучків, окремо обплетених соломинками, ув'язували в пишний вінок. Зразу робили трирільчате розгалуження для того, щоб дідух міг рівно стояти. Верхівка новорічного вінка нагадувала конусоподібний сніп з безліччю колосся. За гілки ж дідуха правили зібрані докупи пучки. Це справді був високомистецький витвір, що аж ніяк не поступався сучасним нашим ялинкам.

У світлицях дідуха ставили напередодні багатої куті. Свою обрядову функцію він виконував протягом усіх різдвяних свят. Постійним його місцем були покуть, стіл. Будь-які ритуальні дієства неодмінно поєднувалися з обрядовим вінцем. Дідухом користувалися практично на всій території України (за В.Скуратівським).

7 клас

Святвечір

Ланцюжок веселих і дзвінких зимових свят відкриває Різдво. Святкування Різдва починалося напередодні – у святвечір, різдвяне надвечір'я.

Святвечір – це останній день зимового посту – «Пилипівки», тому господарка готувала лише пісні страви. Не рахуючи хліба, їх мало бути 12. Посередині стола поруч зі свічкою, що стояла в склянці із зерном, лежав калач. Найважливіші обрядові страви: кутя – ритуальна пшенична каша з медом і узвар – компот із сушених фруктів.

Перед вечерею діти залазили під стіл і кричали: «Кво, кво, кво! Завтра в нас Різдво!» Хтось із дорослих тріпав їх за чуби, щоб кури неслися.

Перед тим як приступити до вечері, господар надбирав трохи куті в ложку й підкидав її вгору. По зернах, що приклеювалися до стелі, родина гадала про майбутній урожай... (За В.Супруненко).

На прикладах вищенаведених текстів ми проілюстрували можливість систематичного використання певної соціокультурної тематики. Безумовно, формується цілісне уявлення про це свято, коли вчитель продовжуватиме застосовувати інформацію у 8-12 класах, на уроках літератури, в позаурочній діяльності, а це спонукатиме учнів до осмислення його значення для людини, до використання відомостей у житті.

На підвищення ефективності набуття учнями соціокультурних знань впливає використання вдало дібраних засобів навчання: дидактичний матеріал, наочність, технічні засоби. Саме «дидактичний матеріал поєднується з усіма методами навчання, ілюструє теоретичні положення, сприяє успішному розвитку мовних умінь і навичок, збагачує інтелектуальну й емоційну сферу учня, формує його моральні переконання» [8, 156]. Дидактичний матеріал, об'єднаний певною тематикою, в комплексі ілюструє явище, допомагає учням цілісно сприйняти його. Важливо, на наш погляд, використовувати тематичні блоки для реалізації як мовної, так і мовленнєвої змістових ліній. Учитель повинен проявляти послідовність у доборі завдань, вправ, наочності, а також у застосуванні технічних засобів.

На уроках розвитку зв'язного мовлення також повинна спрацьовувати певна система в доборі культурологічних текстів. Для проведення різних видів мовленнєвої діяльності рекомендуємо власні навчально-методичні посібники (в основі створення яких лежить соціокультурний принцип), які пройшли апробацію в Лабораторії мовно-літературної освіти при кафедрі філософії та суспільно-гуманітарних дисциплін Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти [5; 6; 9; 10], за якими працюють в багатьох школах України.

Безперечно, в чинних підручниках, навчально-методичних посібниках наявні вправи, завдання, які певною мірою сприяють формуванню соціокультурної компетентності учнів. Однак їх кількість недостатня, відсутня система, яка б гармонійно поєднувалась із систематичним курсом мови, забезпечувала б реалізацію мовленнєвої компетенції.

У цій статті дається лише загальна характеристика роботи над формуванням соціокультурної компетентності учнів. Конкретніше про формування окремих різновидів умінь йтиметься в наступних статтях.

Література

1. Бондаренко Н. Проблеми словникової роботи на уроках української мови та шляхи їх розв'язання // Українська мова і література в школі. - 2005. - № 8. - С. 10.
2. Державний стандарт // Освіта України. - 2004. - № 5. - 20 січня.
3. Збірник диктантів для 5-11 класів: На народознавчій основі / Л.О.Бурлачко, Г.Р.Гузовська, Л.І.Люта, Г.І.Протасавицька. - К.: Абрис, 1995. - 222 с.
4. Концепція мовної освіти 12-річної школи (українська мова). (Проект) // Українська мова і література в школі. - 2002. - № 2.
5. Корицька Г.Р. Витоки (виховні години, свята). - Запоріжжя: Просвіта, 2004. - 144 с.
6. Корицька Г.Р. Перекази з української мови (на народознавчій основі). 5-9 класи. - Запоріжжя: Просвіта, 2002. - 208 с.
7. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп. / За ред. проф. А.Яртися та проф. В. Мельника. - Львів: Світ, 2005. - 568 с.
8. Методика навчання української мови в середніх закладах / Колектив авторів за редакцією М.І.Пентилюк. - К.: Ленвіт, 2004. - 400 с.
9. Мовленнєва діяльність. 5-8 класи. / Упорядник Г.Р.Корицька. Вид. 2-ге. - Запоріжжя: Просвіта, 2005. - 124 с.

10. Мовленнєва діяльність. 9-11 класи. / Упорядник Г.Р.Корицька. Вид. 2-ге. - Запоріжжя: Просвіта, 2006. - 120 с.
11. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська мова. 5-12 класи (Автори – Л.В.Скуратівський, Г.Т.Шелехова, В.І.Тихоша, А.М.Корольчук, В.І.Новосьолова, Я.І.Остаф). - К.: Перун, 2005.
12. Шевчук В. Мислене дерево. - К., 1989.

Мовленнєва діяльність на уроках української мови. 5 клас

Анотація

У посібнику запропоновано матеріали для творчого поурочного планування. Охоплено основні види мовленнєвої діяльності, передбачені сучасною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів (12-річна школа): аудіювання, читання, письмо, говоріння. Правила українського правопису, вправи, диктанти (перевірні, вибіркові, пояснювальні, попереджувальні, контрольні) складають мовну змістову лінію посібника. Комунікативно-діяльнісна лінія представлена текстами для переказування, допоміжними матеріалами для творів-описів (усних та письмових), творів за певною тематикою, зразками та завданнями з ділового мовлення, вправами з розвитку діалогічного мовлення тощо. Різноманітний зміст текстів з акцентами на українознавчій тематиці поширює культурологічний горизонт учнів і становить чітко окреслену соціокультурну змістову лінію. Для вчителів-словесників та учнів 5 класу.

Передмова

Основною метою вивчення української мови на сучасному етапі, як наголошено у програмі Міністерства освіти і науки України «Рідна (українська) мова. 5 клас. (12-річна школа)», є формування національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка здатна комунікативно доцільно користуватися засобами рідної мови — «її стилями, типами, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо), тобто забезпечує належний рівень комунікативної компетенції». Цьому підпорядковано зміст і структуру пропонованого посібника. Навчити учнів користуватися багатством засобів української мови через практичне засвоєння основних мовних понять, визначень та правил — завдання мовної змістової лінії. У посібнику вона складається з основних правил українського правопису, вправ та словникових диктантів на ці правила і, як засіб перевірки засвоєного, — перевірних, вибіркових, попереджувальних, пояснювальних та контрольних диктантів. Одним із важливих

завдань є розвиток творчих здібностей, пізнавальної самостійності школярів, їхнє уміння працювати з інформацією, критично оцінювати її, застосовувати для розв'язання життєвих проблем. Такий принцип покладено в основу комунікативно-діяльнисиої змістової лінії, матеріали якої мають пізнавально-інформативний характер, завдання (творчі диктанти, перекази, твори тощо) покликані сприяти розвиткові творчих здібностей учнів. У зв'язку з підпорядкованістю роботи над теорією та формуванням знань про мову розвиткові мовлення у книжці визначено пріоритетні об'єкти систематичної перевірки та оцінювання мовленнєвої компетенції учнів з аудіювання, говоріння, читання, письма. Матеріали посібника не лише поглиблюють знання української мови, але водночас спрямовані на виховання свідомого громадянина України, збагачують уявлення про звичаї, обрядовість, етичні засади, історичне минуле, духовні цінності українців. Тексти є вагомим складником соціокультурної змістової лінії. На думку авторів, буквалістично прив'язувати матеріали до програми немає сенсу, так само, як і сковувати увагу вчителя нумерацією уроків, оскільки, по-перше, постійно змінюється кількість годин, по-друге, таке нав'язування було б несумісним з із творчим підходом учителя

Українська мова для шкіл з українською мовою навчання

5-9 класи

Зазначені дві змістові лінії (**мовна й мовленнєва**) є основними, які визначають безпосередній *предмет навчання*, його структуру, супроводжуються вимогами до рівня мовленнєвої й мовної компетентностей учнів, кількістю годин, що виділяються на їх засвоєння, а дві інші (**соціокультурна й діяльнісна (стратегічна)**) є *засобом* досягнення *основної освітньої мети* навчання української мови в основній школі

А вимоги до соціокультурної й діяльнисиої змістових ліній мають загальний характер, що підпорядковуються освітнім завданням перших двох змістових ліній, тому їх виконання контролюється опосередковано, через вимоги до засвоєння мовного й мовленнєвого компонентів змісту програми. Водночас володіння цими загальними вміннями й навичками є важливою умовою формування в учнів соціокультурної, діяльнисиої компетентностей, які є

одними зі складників комунікативної компетентності, умовою й показником загального особистісного розвитку школярів.

Соціокультурна змістова лінія є засобом опанування національних, загальнолюдських культурних і духовних цінностей, нормами, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, націями, сприяють естетичному й морально-етичному розвитку особистості, органічному входженню її в соціум. Змістове наповнення цієї змістової лінії здійснюється на основі відбору соціокультурних відомостей освітніх галузей «Мови і літератури», "Суспільствознавство", "Мистецтво", а також інших освітніх галузей. Ця змістова лінія передбачає добір, опрацювання й конструювання тематично й стилістично орієнтованих текстів, що забезпечать розвиток комунікативних умінь і навичок (*соціокультурна компетентність*). *Окремо години на реалізацію цієї змістової лінії не виділяються.*

Здійснення практично на кожному уроці внутрішньопредметного зв'язку із лексикою й фразеологією, прислів'ями, приказками й крилатими висловами забезпечує можливість послідовно збагачувати мовлення учнів цими необхідними засобами

Добір навчального матеріалу й організація вивчення української мови в основній школі здійснюється на основі застосування й поєднання основоположних дидактичних і методичних принципів, що наводяться нижче.

Зокрема *принцип взаємозв'язку навчання, виховання й розвитку* передбачає наявність у змісті й процесі навчання української мови таких елементів, які забезпечують гармонійну реалізацію визначених цим принципом основних загальноосвітніх функцій навчального предмета. Так, окрім навчальної функції, що є провідною, добром системи текстів, тематично визначених соціокультурною змістовою лінією, а також системою передбачених програмою усних і письмових висловлювань має здійснюватися цілеспрямоване *патріотичне, морально-етичне, екологічне, естетичне виховання* учнів, які, зокрема, мають засвоїти, що на них лежить глибока відповідальність за збереження, подальший розвиток української мови й культури як перед нашим народом, так і перед іншими націями світу, а також глибоко усвідомити, що їхня мовленнєва діяльність обов'язково має бути носієм добра, а для цього потрібно виробляти звичку оцінювати її з погляду відповідності загальнолюдським моральним нормам і естетичним критеріям. При цьому розвивальний вплив під час сприймання чужого мовлення й створення власних висловлювань буде тим вищий, чим послідовніше актуалізуватиметься зміст діяльнісної змістової лінії програми й чим активнішою буде участь учнів у цьому процесі.

Принцип демократизації й гуманізації навчання мови полягає у здійсненні методики партнерського співробітництва вчителя й учня задля досягнення визначеної програмою й прийнятої обома суб'єктами навчання освітньої мети. Це означає, що вчитель будує стосунки з учнями й учні між собою на *основі толерантності, взаємної довіри, теплоти, сердечності*, високо поціновує й заохочує щирі прояви інтелектуальної й емотивної діяльності школяра, що знаходять відображення у таких категоріях, як *самостійність, патріотизм, потяг до істини, до прекрасного, душевність, людяність, добротворча спрямованість, вірність заповітам предків, любов до природи тощо і які виявляються не лише на словах, а й підкріплюються відповідними вчинками*. Дотримання цього принципу утворює якісні світоглядні, морально-етичні, духовні зрушення в освітній культурі українського суспільства.

Принцип особистісної орієнтації навчання передбачає забезпечення вчителем оптимальних умов для різнобічного мовленнєвого розвитку кожного учня, урахування його індивідуальних особливостей, пізнавальних потреб, інтересів, прагнень, заохочення до самостійності у вивченні української мови, самопізнанні й саморозвитку. З цією метою вчитель заохочує й надає допомогу у визначенні індивідуальної навчальної мети, плануванні й організації роботи над її досягненням учням у міру їх готовності до самостійної пізнавальної діяльності. Найбільш сприятливими для реалізації цього принципу є такі методи та

організаційні форми роботи, як дискусія, рольова гра, групова робота, керовані дослідження, контракти, проекти, самостійні дослідження, самооцінювання тощо.

Принцип урахування життєвої перспективи, суть якого полягає в презентації інформації, що дає змогу розв'язувати життєві завдання, зокрема відомості із риторики, стилістики й культури мовлення.

Принцип текстотворчості (текстоцентризму) передбачає засвоєння мовних знань і формування мовленнєвих умінь і навичок на основі текстів, усвідомлення структури тексту й функцій мовних одиниць у ньому, формування вмінь сприймати, відтворювати чужі й створювати власні висловлювання, здійснювати міжпредметний зв'язок української мови й інших предметів.

Комунікативно-діяльнісний принцип означає вивчення мови як засобу спілкування і здійснюється у процесі взаємопов'язаного й цілеспрямованого вдосконалення чотирьох видів мовленнєвої діяльності учнів – аудіювання, читання, говоріння й письма. Цей принцип передбачає широке застосування інтерактивних методів навчання, оптимальне поєднання фронтальної, групово-парної та індивідуальної форм організації навчального процесу.

Соціокультурний принцип вимагає вивчення мови на основі створеної українським народом оригінальної і яскравої культури, відображеної в міфології, традиціях і звичаях, усній народній творчості, у творах красного письменства, а також акумульованої в перекладних літературних творах культур інших народів, трансформація учнем відомостей з мови, літератури, історії та інших предметів, власного життєвого досвіду, що здійснюється у процесі підготовки усних і письмових творів, під час виконання творчих робіт інших жанрів, у власний погляд на життя, переконання, світоглядні настанови, ідеали, у знання культурних реалій, які забезпечують органічне входження в суспільство, визначення свого місця в ньому, реалізацію потенційних можливостей особистості. З цією метою ретельно добираються, конструюються й систематизуються тексти з виразним виховним спрямуванням і відповідна тематика творчих робіт, що передбачає формування патріотичних, морально-етичних, екологічних переконань і естетичних смаків.

Соціокультурна змістова лінія ґрунтується на розумінні мови як носія культурних цінностей, основи професійного становлення людини, засобу формування мовної картини світу.

Соціокультурна змістова лінія є інтегративною, передбачає зв'язок навчання мови й мовлення з формуванням соціокультурної компетенції, що забезпечує єдність змісту і форми спілкування, визначає сферу відношень, орієнтовну тематику текстів, теми висловлювань, вимоги до відповідних умінь і навичок. Реалізація цієї лінії сприяє розвитку загальної культури учнів, зокрема становленню сучасних світоглядних уявлень про світобудову, природу, суспільство, людину, сенс життя в аспекті їх розвитку, цілісної системи уявлень про звичаї, традиції, реалії країни, мова якої вивчається, про особливості мовленнєвого етикету; ознайомленню з основним культурним національним набутком у контексті діалогу різних окремих культур і культури світової; розумінню загальнолюдського змісту цінностей, спільного й національно-специфічного в різних культурах, витоків культури, менталітету, способу

життя, здатності будувати взаємини між людьми на основі взаємоповаги, толерантності, пошуку компромісу та ін. **Концепція мовної освіти в Україні**